
Důvěra mezi partnery: Bílé knihy obrany Německa, Francie a Eurosbor

Bílá kniha obrany je označení pro zvláštní vládní dokument vypracovaný a týkající se vojenské politiky západních armád. Každoročně ji zpracovávají ministerstva obrany a předkládají parlamentům k projednání. Bílé knihy obsahují stav a program rozvoje ozbrojených sil na daný finanční rok (s výhledem na delší časové období). V podstatě se jedná o zdůvodnění návrhů vojenských rozpočtů. V našem časopise jsme již psali mj. o italské Bílé knize obrany, v tomto čísle přinášíme informaci o německé a francouzské Bílé knize, ale i něco navíc.

* * *

Německá obranná politika

Vláda SRN schválila tzv. Bílou knihu pojednávající o otázkách obrany a bezpečnosti země. Předpokládá se v ní **upevnění schopnosti rychlého reagování Bundeswehru v případě krize**. Politika v oblasti obrany, tak jak je uvedeno v Bílé knize, potvrzuje současné vztahy mezi Němci, Atlantickým společenstvím a Západoevropskou unií. Jak uvedl ministr obrany Volker Rühe - má v budoucnu zajistit bezpečnost a věrohodnost obrany Německa.

Ministr obrany SRN vysvětlil na setkání s novináři hlavní rysy obranné politiky. Podrobněji objasnil pouze koncepci vytvoření německých sil rychlé reakce. Tyto jednotky, řekl, budou formovány z profesionálů a mohly by být využity v rámci mezinárodních operací. Uvedené síly by zahrnovaly pozemní, vzdušné, mechanizované nebo vrtulníkové jednotky. Námořní síly, které operují především v severním Atlantiku a Středozemním moři, by se měly připravovat na úkoly odminování daných prostorů.

Bonn je veden snahou ušetřit co nejvíce a je rozhodnut udržet nynější počty Bundeswehru na plánované úrovni 370 000 vojáků. Podle Bílé knihy - jak píše agentura DPA, všechny tři druhy německých ozbrojených sil (pozemní, vzdušné a námořní) budou mít 39 700 důstojníků, 133 300 poddůstojníků, 38 000 vojáků na čas a 155 000 vojáků v základní službě. K dispozici budou mít 4000 polygonů a cvičišť. Roční rozpočet bonnského ministerstva obrany na léta 1995-1997 má činit 47,5 mld. německých marek.

Francie: Šest strategických scénářů

Také ve Francii byla před nedávnem vydána Bílá kniha o otázkách obrany na léta 1995-2000. Lze jen připomenout, že předchozí obdobný dokument vyšel v roce 1972. *Bílá kniha se má stát východním bodem k přijetí Zákona o vojenském programu na léta 1995 - 2000* Národním shromážděním. Samotná Bílá kniha je velmi rozsáhlá. Ukazuje se, že nejaktuálnějšími problémy, kterými se zabývá, jsou doktrinné otázky.

Jmenovaný dokument předpokládá šest scénářů, za jakých by mohlo dojít k použití francouzských ozbrojených sil. Pět z nich se týká krizových situací a jeden širšího konfliktu. Podstatnou a základní otázkou, která je v Bílé knize uvedena, je analýza vojensko-politické situace v současné době, kdy ustoupilo sovětské nebezpečí a objevily se nepředpokládané regionální konflikty.

V této souvislosti je potřebné zdůraznit, že francouzská vojenská doktrína považuje oblast Středozemního moře, Blízkého východu, Rudého moře a Indický oceán za francouzské strategické oblasti.

* **Scénář č. 1:** Týká se regionálního konfliktu, který neohrožuje životní zájmy Francie. Tento konflikt je více pravděpodobný na „kratší a střední vzdálenosti“ v Evropě, u Středozemního moře a na Blízkém východě.

* **Scénář č. 2:** Regionální konflikt, který již může podstatně ohrozit životní zájmy Francie. Nelze ho vyloučit v poměrně krátké době v Evropě, v oblasti Blízkého a Středního východu a Středozemního moře.

* **Scénář č. 3:** Předpokládá pravděpodobný útok na departementy, tzn. velké správní obvody (DOM), a zámořská území (TOM) Francie, které jsou zahrnuty v systému jaderného odstrašení. V současné době je pravděpodobnost vzniku takovéto situace značně malá, ale mohla by se za určitých okolností zvýšit.

* **Scénář č. 4:** Vyplývá z dvoustranných obranných dohod, které Francii zavazují především k zemím v Africe. Pravděpodobnost uskutečnění tohoto scénáře je poměrně značná. I přesto pro samotnou francouzskou metropol neznámá vážnější nebezpečí.

* **Scénář č. 5:** Předpokládá účast ozbrojených sil v mírových operacích, ochranu mezinárodního práva atd., a to v různých formách, například: akce vedoucí k příměří, ostraha hranic, humanitární činnost ap. Tyto situace jsou možné v Evropě, na Blízkém východě a v Latinské Americe.

* **Scénář č. 6:** Jde o nejdramatičtější situaci. Tento scénář je založen na opětovném vzniku hrozby agrese namířené proti západní Evropě. Předpokládá se, že pravděpodobnost jeho naplnění před rokem 2015-2020 je malá.

Bílá kniha vyjadřuje snahu zvýšit podíl Francie v operacích NATO, jejichž cílem je zachovat a udržet mír. Požaduje, aby generální tajemník OSN a Rada bezpečnosti měli k dispozici vojenský poradní orgán. Pomohlo by to přijímat nejlepší možné rozhodnutí vzhledem k množícím se vojenskopolitickým krizím. Bílá

kniha zvýrazňuje tradiční spojení Francouzů s všeobecnou vojenskou službou, protože profesionální služba je příliš drahá. Oznamuje restrukturalizaci zbrojního průmyslu z hlediska snížení výroby a současně podnikne kroky k navázání spolupráce v této oblasti s dalšími evropskými partnery.

● Moratorium francouzských jaderných zkoušek

Souběžně s vypracováním Bílé knihy, ale nezávisle na ní, se začalo na nejvyšší úrovni diskutovat na téma odkladu francouzských jaderných zkoušek. Jacques Chirac ostře kritizoval okamžité odložení zkoušek. Důležitější, jak se zdá, je v této otázce názor ministra obrany a celé francouzské vlády. Vláda rozhodně tvrdí, že **moratorium nepřekáží „věrohodnosti jaderné odstrašující síly“**, ani její modernizaci. Učinila již finanční opatření k rozvoji techniky simulující jaderné výbuchy, které mohou úspěšně nahrazovat skutečné exploze na atomové střelnici ve Francouzské Polynésii.

● Konečná reorganizace?

Článek podplukovníka Rocchi v Armées d' Aujourd'hui nazvaný „Je potřeba reformovat obranný systém“ není náhodný. Svědčí o tom, že ve francouzských ozbrojených silách pokračuje široká diskuze na téma jejich reorganizace.

Autor zde vysvětluje tezi, že **francouzská obrana se musí přizpůsobit nové strategické a společenské realitě, která existuje ke konci tohoto století.**

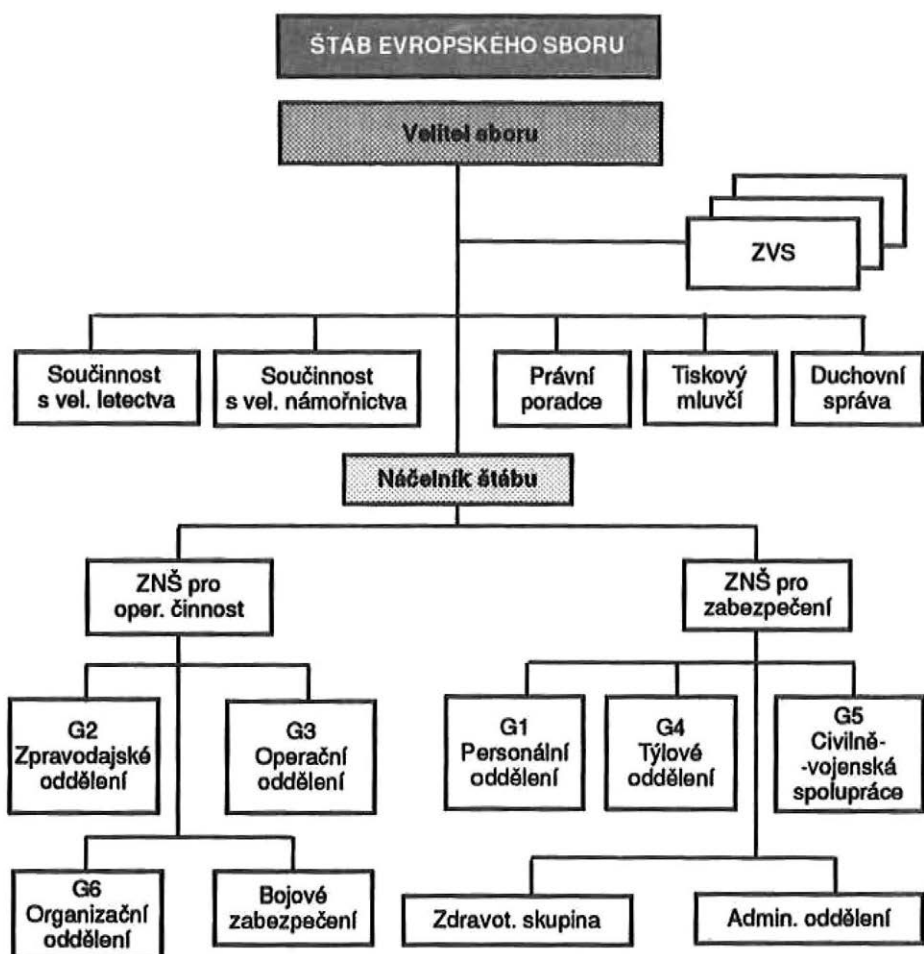
Také o těchto strategických realitách hovoří Bílá kniha. Nelze samozřejmě v krátkosti popsat všechny operační návrhy autora článku. Základním požadavkem je výrazný a rozhodný podíl na vnitřní a vnější obraně. A to tak, aby se odlehčilo armádě od početných nevojenských závazků. Vytvořit místo ministerstva vnitra ministerstvo vnitřní bezpečnosti s jedním úkolem: zajistit bezpečnost.

Eurosbor: Smír odvčkých nepřátel

Smírem „odvčkých nepřátel“ bylo novináři nazváno rozhodnutí o vytvoření společné francouzsko-německé vojenské jednotky. Evropský sbor (Eurosbor, Eurocorps) by měl tvořit jádro budoucích evropských ozbrojených sil. NATO již sice vybudovalo mezinárodní sbor rychlé reakce ARRC (Allied Rapid Reaction Corps)), ale ten má rozvíjet svou činnost pouze na území členských států NATO. Evropský sbor tak vlastně rozšiřuje základnu vojenské činnosti NATO a navíc, v případě potřeby, může být sáhnuto k stávajícím strukturám obou sborů.

Početní stav sboru byl určen na 40 000 vojáků. Tvoří ho francouzská 1. mechanizovaná divize, která vznikla již v lednu 1943 v severní Africe a od roku 1950 je rozmístěna v Německu, a dále německá 1. divize. V říjnu 1993 byl do operačního velení Eurosboru začleněn německo-francouzský sbor, který byl vytvořen již v roce 1988. K plnění vojenských akcí bude Eurosbor připraven v roce 1995.

Štáb sboru je národnostně smíšený. Při vykonávání funkcí se počítá s rotací kádrů, přičemž má být dodržena zásada, že velitel i náčelník štábu budou vždy jiné národnosti. Organizační struktura štábu Evropského sboru je znázorněna na obr.

Obr. - Organizační struktura štábu Evropského sboru

Souhlas Francie s koncepcí budoucí evropské obrany

Němci i Francouzi souhlasí s tím, aby sbor byl jako celek v podřízenosti vrchního velitele ozbrojených sil NATO ve střední Evropě (SACEUR). S touto variantou se přitom počítá především za války nebo v situaci, kdyby se sbor, jako součást sil Aliance, účastnil operací prováděných pod patronací OSN. Francie se tímto způsobem bezpochyby přibližuje po téměř třech desetiletích zpátky k vojenské organizaci NATO. V případě Francie to bylo vyřešenou Smlouvou o nasazení Evropského sboru v rámci Severoatlantické aliance z 25. ledna 1993. Pro Španělsko (jehož ozbrojené síly rovněž nejsou integrovány v NATO) by se hodila podobná dohoda. Belgické jednotky podřízené sboru v síle jedné divize pozemního vojska se nacházejí ve stejné situaci jako Německo, neboť také tyto jednotky jsou integrovány v NATO. (Německé síly určené pro Eurosbor nebudou vyčleněny z organizace NATO, nýbrž obdrží jen dodatečné úkoly.)

Vytvoření Eurosboru zapříčinilo také včlenění dodatků do německé ústavy: Vojáci, kteří slouží v mezinárodní jednotce se mají totiž **podílet na mírových nebo humanitárních akcích za hranicemi Severoatlantické aliance**. Kontakty s Bonnem mají ve francouzské zahraniční politice zvláštní význam. Častá setkání prezidenta Mitterranda s kancléřem Kohlem, konzultace v případě krizových situací, například během jednání o Všeobecné dohodě o clech a obchodu (GATT) nebo v případě zhroutení Evropského valutového systému, ale také o vytvoření francouzsko-německého televizního kanálu ARTE - představuje zlomek z bohaté francouzsko-německé spolupráce.

Zvláštní význam v této široké škále spolupráce pro obě strany má právě vytvoření Eurosboru. Tato myšlenka vznikla při vzájemném setkání prezidenta Mitterranda s kancléřem Kohlem v La Rochelle a v květnu 1992 začala oficiální výstavba vojenské jednotky, která je otevřená pro všechny členy Západoevropské unie. Zájem dosud projevil jen Belgie a Španělsko.

● Nejenom uvítání, ale i výhrady

Nechyběly přitom ovšem ani neočekávané komplikace, například jazykové, které vyvstaly před francouzskými vojáky, realizujícími politiku vlády včetně **neúplné integrace v rámci vojenských struktur NATO**. Jako potřebná se rovněž ukázala celková změna vojenské přípravy a školení.

Belgická vláda se také rozhodla spolupracovat na výdajích hlavního velení Eurosboru a k tomuto účelu věnovala 6,5 milionu francouzských franků. Předložila ovšem požadavek, aby byl ve sboru zaveden jako oficiální holandský jazyk. Krátce nato vznikl konflikt. Francouzi úporně brání svůj jazyk před náporom angličtiny, a proto souhlasili s tím, aby byl Eurosbor dvojazyčný, čili francouzsko-německý. V La Rochelle jsou francouzští důstojníci připravováni v intenzivních kurzech němčiny. Návrh na zavedení holandského jazyka by tak překročil trpělivost Francouzů. Německý generál Helmut Willmann, velitel Eurosboru, zdůraznil, že již nyní se vlastně v jednotce hovoří třemi jazyky, když se jako oficiální jazyk v Severoatlantické alianci používá angličtina.

● Vztah Britů a Američanů k Eurosboru

Od samého počátku byla iniciativa Kohla a Mitterranda příznivě přijímána v Madridu, v Bruselu, Lucemburku, později i v Holandsku. Nicméně Severoatlantická aliance k této společné iniciativě Paříže a Bonnu projevovala určitou nechuť. Spojené státy a Velká Británie společně uvažovaly o tom, zda vytvoření Eurosboru přispěje ke sblížení Francie s Aliancí, nebo zda způsobí uvolnění svazku Německa a NATO. Německý ministr obrany Wolker Rühle sice ujišťoval, že Eurosbor je Alianci k dispozici, ovšem vzájemná propojenost byla natolik mlhavá, že tehdejší tajemník obrany USA Dick Cheney žádal „jasné vysvětlení způsobu podřízenosti Eurosboru“ hlavnímu velení NATO. Vzniklé nejasnosti byly následně odstraněny prostřednictvím uzavřených dohod.

Výhrady měli rovněž Britové, kteří se obávali, že francouzská iniciativa jim odebere palmu vítězství - Londýn měl tehdy rozpracované plány ARRC (Allied Rapid Reaction Corps), tzn. vytvořit pod britským velením mezinárodní jednotky rychlé reakce. Naproti tomu *pro Eurosbor je plánován mnohem širší operační prostor* - v krizové situaci by byl podřízen rezolucím OSN, ZEU a KBSE, a ne pouze rozkazům hlavního velení NATO v Bruselu, jak to předpokládal britský návrh projektu ARRC.

Perspektivy evropské bezpečnosti

Evropský sbor je jen prvním krokem k evropské budoucnosti, k nalezení nových obranných struktur a nových vztahů mezi jednotlivými partnerskými státy. Integrace ztěžuje na jedné straně samostatné nasazení národních ozbrojených sil, na druhé straně ale umožňuje společným výcvikem a doplňováním výzbroje vytvoření vojensky efektivních ozbrojených sil v době rostoucích zbrojních nákladů a snižování rozpočtů na obranu. Přitom je třeba vidět, že akce, pro které Evropský sbor přichází v úvahu, budou stále méně často určovány Severoatlantickou aliancí, nýbrž OSN, v budoucnosti popř. ZEU a podobně.

* * *

Na Náměstí republiky ve Štrasburku je umístěn pomník připomínající oběti války - matka držící na ramenou dva mrtvé syny v německé a francouzské uniformě. Nezřídka totiž bojovali bratři na frontách proti sobě a alsaské nářečí bylo stejnou měrou diskriminováno jak Francouzi, tak i Němci. Proto byl Eurosbor umístěn právě zde ve Štrasburku, který přecházel v době války z jedné válčící strany na druhou. Mělo by to svědčit i o celkové důvěře mezi partnery.

-RED-

Použitá literatura:

- Polska zbrojna 11., 15., 17. 3. 1994 /-maj-
- Informační výběr ÚVV č. 859/1994